

הנביא באקטיביסט

הולך נגד הרחוק

איך הוא דיבר על מיני תועבות
איך הוא הרביץ נאומים ברחובות
איזה מילים ואיזה ביטויים

אך העם צחק לו ורץ לבילויים
אל אל אל יחזקאל
(חיים חפר*, יחזקאל)

ויהי בשנה השלישית ויגד יהושפט מלך יהודה אל מלך ישראל (...) ויאמר אל יהושפט: "התלך אתי למלחמה רמת גלעד?" ויאמר יהושפט אל מלך ישראל: "כמוני כמוך, פעמי כעמך, כסופי כסופיך!" ויאמר יהושפט אל מלך ישראל: "דרש (שאל) נא כיום את דבר ה'". ויקבץ מלך ישראל את הנביאים בארבע מאות איש ויאמר אליהם: "האלה על רמת גלעד למלחמה, אם אהדל?" ויאמרו: "עלה, ויתן אדני (את הניצחון) ביד המלך!" ויאמר יהושפט האין פה נביא לה' עוד, ונדרשה מאותו (ונשאל גם אותו)? ויאמר מלך ישראל אל יהושפט: "עוד איש אהד דרש את ה' מאתו, ואני שגאתיו כי לא יתנבא עלי טוב כי אם רע: מיכיהו בן ימלה". ויאמר יהושפט: "אל יאמר המלך בן!"

(...) ויעש לו צדקיה בן פנענה (למלך ישראל) קרני ברזל ויאמר: "כה אמר ה', באלה תנגח את ארם עד בלתם (השמדתם)". וכל הנבאים נבאים בן לאמר: "עלה רמת גלעד והצלה, ונתן ה' ביד המלך". והמלך אשר הלך לקרא מיכיהו דבר אליו לאמר: "הנה נא דברי הנביאים (כולם מתנבאים) פה אהד טוב אל (על) המלך, יהי נא דברך פדבר אחד מהם ודברת טוב". ויאמר מיכיהו "הי ה' כי את אשר יאמר ה' אלי אתו אדבר".

ויבוא אל המלך, ויאמר המלך אליו: "מיכיהו, הנלך אל רמת גלעד למלחמה, אם נהדל?" ויאמר אליו: "עלה והצלה ונתן ה' ביד המלך!" ויאמר אליו המלך: "עד כמה פעמים אני משבעך, אשר לא תדבר אלי רק אמת בשם ה'!" ויאמר: "ראיתי את כל ישראל נפצים אל ההרים פצאן אשר אין להם רעה, ויאמר ה' לא אדנים לאלה (מלכם ימות, והם) ישונו איש לביתו בשלום". ויאמר מלך ישראל אל יהושפט: "הלוא אמרתי אליך, לוא יתנבא עלי טוב כי אם רע!"

(...) (אומר מיכיהו): "הנה נתן ה' רוח שקר בפי כל נביאיך אלה, וה' דבר עליך רעה". וינש צדקיהו בן פנענה ויבה את מיכיהו על החי, ויאמר: "אי זה (מתי בדיוק) עבר רוח ה' מאתך, (והתחיל) לדבר אותך?"

ויאמר מיכיהו: "הנך ראה ביום שהוא אשר תבא תדר בהדר להחבה (להתחבא, מפני המלחמה)!" ויאמר מלך ישראל: "קח את מיכיהו, והשיבהו אל אמן שר העיר ואל יואש בן המלך. ואמרת כה אמר המלך שימו את זה בית הפלא, והאכילהו לחם לחץ (בדוחק) וימים לחץ עד באי בשלום!" ויאמר מיכיהו: "אם שוב תשוב בשלום - לא דבר ה' בי". ויאמר: "שמעו עמים כלם!"

(מלכים א פרק כב, ב-כט)

· מה הבעיה של יחזקאל הנביא, על פי שירו של חיים חפר?
· מול אילו אתגרים עומד מיכיהו, בהיותו נביא אמת? מי מתנגד אליו? מי תומך בו? (ראו בהקשר זה גם את סיפורו של ירמיהו הנביא, מקור 1. בדף ההמתכות)

· מה עמדתם של נביאי השקר ביחס למלחמה עם ארם?
· מה עמדתו האמתית של מיכיהו בשאלה זאת? מדוע הוא לא אמר זאת מלכתחילה?
· כיצד הגיבו מלך ישראל ונביאי השקר לדבריו של מיכיהו?

· מה לדעתכם דוחף את הנביאים לדבוק ביעוד שלהם מול כל ההתנגדויות? האם הם עושים זאת מבחירה? (עיינו בדף ההמתכות, מקור מספכ 2.)
· כיצד אפשר לאזור כוחות לעמידה שכזו כנגד הזרם, כשאין התגלות א-לוהית שבוערת "כאש בעצמותינו" (ע"פ ירמיהו כ,ט)?

* חיים חפר (פיינר) (נולד בפולין ב-1925, נפטר בישראל ב-2012) היה משורר, פזמונאי, מחזאי, תסריטאי, בעל טור ופובליציסט ישראלי. חתן פרס סוקולוב לעיתונות (1969) ופרס ישראל לזמר עברי (תשמ"ג).

הנביא יתקומם נגד העם והעם יתקומם נגדו. כי מעצם מהותו של הנביא שישחה נגד הזרם שיתייצב תמיד נגד דעת העם והלכי רוחו, התנהגותו ואורח חייו, - והעם המבקש להתמיד בחייו הרגילים יחפש דרכים לסלקו. הנביא בא לשנות את הווייתו של העם ולהפכו לעם א-להים כשם שא-להים הפך את הווייתו שלו ועשהו לאיש א-להים עם ההקדשה (ההפיכה לנביא). דבר הנביא צריך להיות לעם הקדשה המטלטלת אותו והופכת את רוחו מן הקצה עד הקצה. הנביא הוא המחנך הקיצוני של העם, - אך העם אינו רוצה בחינוכו. אם חינוך בכלל הוא תהליך קשה, על אחת כמה וכמה קשה חינוך עם, חינוך המון אנשים בוגרים נוקשים בדעותיהם ובמנהגיהם.

(יְבִיאוּ אִדְבָּר, הנביא: אישיותו ודרכו, הערכים החינוכיים של התנ"ך, מתוך אתר מט"ח)

הלקה הטוב שנתנו לנו נביאי ישראל, וירמיהו בראשם, הוא שמי שנוטל לעצמו הופש הדיבור להשמעת דעות בלתי-מקובלות או ביקורת הריפה, או מהאמת זעם, נוטל על עצמו תמיד, סיכון המור של רדיפה והשמצה וענישה, ואף מסכן את חייו, עד שיאות לסתום את פיו. הופש הדיבור מופקד בידי עזי רוח ואמיצי לב שלא יטשו את המערכה (...). תמיד הצטיינו הנביאים בעמידתם במשימתם ללא מורא או פחד. נתן עמד לפני דוד המלך, אליהו עמד לפני אחאב המלך, וכמותם רבים אחרים, והם לא רק ניבאו להוד מלכותם מה יהיו המכות האיומות שיפלו עליהם משמים, אלא גם גילו דעתם על רוע מעלליהם, שבמקום להיות לדוגמה ולמופת לעם, השחיתו כל מידה טובה של מוסר או צדק.

(חַיִּים ה' כְּתוּב, נביאים: חופש הדיבור, זכויות אדם במקרא. מתוך אתר "מקראנט")

- מי לדעתכם ממלא את מקום הנביא בימינו? איש הרוח? הרב? העיתונאי? הפוליטיקאי? הפעיל החברתי?
- היכן אנו יכולים/נדרשים להפוך ל"נביאים"? מה מונע מאיתנו לעשות זאת?

- מה בדמותו של הנביא מוביל להתנגדות החריפה אליו, לפי שני המקורות?
- מהו תפקידו של הנביא לפי כל מקור? מהן תכונותיו? (עזר על כך בדף ההרחבות 3-4).

יש השואלים: מהי בכלל הסיבה לכל האנטיגוניזם הזה, לתהום העמוקה שהיתה פעורה לדגלי הנביא והפרידה בינו "איש האלהים" ובין העם ומלכו וכל הפמליה המלכותית? התשובה יכולה להיות רק אחת: הנביא הוא יוצא דופן בחברה: קיצוני בדרישותיו וחד צדדי בהערכותיו. הוא "בעל רעיון מוסרי אחד" הממלא את כל הדרי לבו, ולאורו הוא מביט על כל החיים סביבו. אין הוא מביא בחשבון את המציאות, מה שיכול להיות, אלא רק הדרישה מה צריך להיות? אין הוא מכיר במעצורים, אין הוא הולך לקראת פשרות, אלא "יקוב הדין את ההר". ו"דין" זה הוא האמת המוסרית שלו, עליה לא יוותר גם כלפי מעלה (ירמיהו י"ב, א: חבקוק א', יג), ועל אחת כמה וכמה כלפי מטה. וכך הפך הנביא "לאיש ריב ואיש מדון לכל הארץ" (ירמיהו ט"ז, י).

(פְּנַחַס נְאֻמָּן, הנביא והמלך, בית מקרא טז ב (תשל"א) עמ' 196)

- האם זרכו הקיצוניות של הנביא אכן מצליחה להשפיע, או שהיא רק מרחיקה אותו מהעם וממלאת אותו בתסכול? (עיינו גם בדף ההרחבות 6-7)
- האם לא עדיף ללכת בדרך מעשית יותר, מתונה יותר, וכך להשיג תוצאות?

- מה מאפיין את הנביא על פי פנחס נאמן? (נאמן מאמץ את תפיסתו של אחד העם במאמרו "כהן ונביא". ראו בהרחבה במקור 5 בדף ההרחבות)
- מדוע הנביא זוכה להתנגדות כה חריפה לדבריו?

